

Słowo wstępne

Oddajemy do rąk Czytelników 117 numer czasopisma „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Historica”. Znalazły się w nim artykuły 12 badaczy, którzy w swoich tekstach podejmują temat szeroko rozumianych społecznych skutków wojen.

Tadeusz Srogosz w swoim artykule odnosi się do zmieniającego się na przestrzeni wieków obrazu żołnierza, od ukazanego przez Długosza „rycerza idealnego” po „żołnierza swawolnego”. Autor wskazuje na przyczyny tych zmian, jak również na mnogość postaw żołnierzy nowożytnych.

Natomiast **Andrzej Kobus** przedstawił w swoim tekście na przykładzie starostwa krzepickiego, że udział w wojnie (tu północnej), może stanowić duże obciążenie dla ludności zamieszkującej dany obszar. Tym bardziej te obciążenia są dotkliwe, jeśli konflikt jest długotrwały, a dane ziemie przechodzą z rąk do rąk i towarzyszą temu przemarsze wojsk.

Piotr Szlanta, opierając się na raportach wysyłanych z Warszawy przez konsulów Niemiec i Austro-Węgier w latach 1890–1914, zaprezentował obawy oraz nadzieje mieszkańców Królestwa Polskiego dotyczące potencjalnego wybuchu wojny. Autor wskazuje, że każde przemieszczenie się wojsk rosyjskich lub nawet pogłoska o takowym, dawały powody do burzliwych debat. Paradoksalnie, szerzeniu się plotek sprzyjało obowiązywanie cenzury, ograniczającej informowanie o działaniach wojennych. Brak rzetelnych informacji sprzyjał powstawaniu i powielaniu niesprawdzonych i zmyślonych wiadomości.

Natomiast **Halina Parafianowicz** zastanawia się nad hasłami i ideami, które skłoniły Amerykanów do poparcia udziału ich wojsk w I wojnie światowej oraz rolę, jaką odegrał w tej kwestii prezydent Woodrow Wilson. Zwraca uwagę na działalność propagandową skierowaną do wszystkich grup i warstw społecznych oraz ich odpowiedź na wezwanie administracji odwołujące się do odpowiedzialności

USA za bezpieczeństwo, demokrację i pokój. Autorka odnosi się także do skutków, jakie przyniósł udział społeczeństwa w wojnie i wybiórczej narracji oraz pamięci historycznej, która pominęła część amerykańskich uczestników wojny.

Kolejny z autorów, **Andrzej Wojtaszak**, raz jeszcze pochyła się nad wojennymi losami przedwojennej generalicji Wojska Polskiego. Oficerowie ci ponosili konsekwencje toczącej się od 1939 r. wojny. Generałowie, elita polskiego wojska, ginęli w walce, trafiali do obozów jenieckich i koncentracyjnych, więzień – zarówno niemieckich, jak i radzieckich, inni natomiast byli internowani bądź udali się do Francji, następnie Wielkiej Brytanii.

Artykuł **Bartłomieja Samarskiego** wskazuje na akta sądów grodzkich jako na źródła do badania losów polskiego społeczeństwa w czasie II wojny światowej. Autor dostrzega i omawia mnogość zagadnień, które mogą zostać uzupełnione na podstawie ich analizy, a w szczególności na doprecyzowanie poniesionych przez Polskę strat ludzkich.

Migracje ludności – zarówno te dobrowolne, jak i przymusowe – na dzisiejsze zachodnie obszary Polski w latach 1945–1950 stały się przedmiotem rozważań **Urszuli Kurcewicz**. Autorka analizuje ich zasięg, zróżnicowanie oraz skutki, jakie przyniosły.

Krzysztof Lesiakowski przybliży działania Polskiego Czerwonego Krzyża w procesie reindykacji dzieci polskich z trzech zachodnich stref okupacyjnych Niemiec. Stawia pytania o skuteczność poczynań tej organizacji, zaangażowania rządu we wsparcie tych działań, jak również starań podejmowanych przez władze stref okupacyjnych.

Proces ustalenia przebiegu granicy polsko-radzieckiej na obszarze Prus Wschodnich w latach 1939–1957 omówiony został w artykule **Haliny Łach**. Autorka prezentuje sposoby rozstrzygnięcia o przynależności państwowej tego obszaru po wojnie, uwypukla też problemy, jakie niosła za sobą konieczność podziału tych ziem pomiędzy dwa kraje.

Z kolei **Wiesław B. Łach** toczy rozważania dotyczące społeczno-gospodarczych, administracyjnych i wojskowych zagadnień związanych z przejściem przez Polskę obszarów Prus Wschodnich po zakończeniu II wojny światowej. Wskazuje na trudności, jakie wynikały z obecności na tych ziemiach ludności niemieckiej i Armii Czerwonej.

Konflikty zbrojne skutkują nie tylko stratami demograficznymi, społecznymi czy gospodarczymi, ale również tymi w zakresie dziedzictwa kulturowego. **Maria Karcz-Kaczmarek** wskazuje na aspekty prawne związane z ochroną dóbr kultury. Autorka zauważa, że już pod koniec XIX w. wypracowano pierwsze normy mające chronić dziedzictwo kultury na wypadek konfliktu zbrojnego. Przepisy w tym

zakresie zmieniano i doprecyzowywano przez cały XX w. Działania te weryfikowane są w trakcie trwającej wojny w Ukrainie.

Przedstawione powyżej artykuły składają się na kolejny tom „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Historica”, w którym dominuje tematyka wojenna. Pozostaje mieć nadzieję, że podobnie jak te opublikowane w ostatnich latach, i ten zostanie doceniony przez Czytelników.

Magdalena Pogońska-Pol

Uniwersytet Łódzki / University of Lodz



<https://orcid.org/0000-0001-7525-6260>

Notka o autorce

Dr Magdalena Pogońska-Pol – adiunkt w Katedrze Historii Polski i Świata po 1945 r. w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego.

Zainteresowania naukowe: współczesny Bliski Wschód, konflikt arabsko-izraelski w XX i XXI w., bliskowschodni proces pokojowy.



magdalena.pol@uni.lodz.pl